

اکاو مبر تو تفسیر و بیش تفسیر جهان ، تاریخ ، متن

ترجمہ ی ارش جمشید پور

نشر جمشید پور

سرشناسه: ا. ا. امبرتو، ۱۹۳۲ - ۲۰۱۶ م. (Eco, Umberto)

عنوان و نام پدیدآور: تفسیر و پیش‌تفسیر: جهان، تاریخ، متن / امبرتو اکو

ترجمه‌ی آرش جمشیدپور

مشخصات نشر:

تهران: سپ‌خیز، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری:

۱۱۶ ص.

شابک:

۹۷۸-۹۶۴۳۷-۵-۹

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

یادداشت: عنوان اصلی: Interpretation and Overinterpretation

World, History, Text

یادداشت:

واژه‌نامه

یادداشت:

نمایه

موضوع:

هرمنوتیک

موضوع:

Hermeneutics

شناسه‌ی افزوده:

جمشیدپور، آرش، ۱۳۶۵ - مترجم

رده‌بندی کنگره:

۱۳۹۷ ت ۷ الف / BD۲۴۱

رده‌بندی دیویی:

۱۲۱/۶۸

شماره‌ی کتابشناسی ملی:

۵۲۲۴۶۰۸

فهرست

۹	مقدمه‌ی مترجم
۱۳	۱. تفسیر و تاراج
۴۱	۲. بیش‌تفسیرِ متون
۶۹	۳. بینِ مؤلف و متن
۹۷	پی‌نوشت‌ها
۱۰۵	واژه‌نامه‌ی انگلیسی به فارسی
۱۰۹	واژه‌نامه‌ی فارسی به انگلیسی
۱۱۳	نمایه

مقدمه‌ی مترجم

کتاب پیش‌رو در متنِ مکتوب، سه درس‌گفتارِ اوبرتو اکو (نشانه‌شناس، منتقد ادبی و رمان‌نویس معاصر) در دانشگاه کمبریج است. این درس‌گفتارها در روزهای ۷ و ۸ مارس سال ۱۹۹۰ در مجموعه‌ی «درس‌گفتارهای تیر در باب ارزش‌های انسانی»^۱ ایراد شده است. این مجموعه از درس‌گفتارها از سال ۱۹۷۸ آغاز شده و هدف از آن بهبود بخشیدن به حیات فکری و اخلاقی انسان‌ها، که به فهم بهتر رفتار و ارزش‌های انسانی است.^۲ برخی از فیلسوفان، دانشمندان و هنرمندان برجسته‌ی معاصر در این مجموعه سخنرانی کرده‌اند.

موضوع و مسئله‌ی درس‌گفتارهای اکو همان مسئله‌ی مهم هرمنوتیکِ معاصر است: هدفِ تفسیر چیست؟ بازسازیِ قصدِ مؤلف است، یا مجال دادن به «قصدِ خواننده/مفسر»؟ اکو می‌گوید با نقدِ این دو دیدگاه، نظرگاهِ سومی را مطرح کند: «قصدِ متن». این سه درس‌گفتارِ اکو در مجموع تأملی تاریخی-نظری در مسئله‌ی تفسیر

1. The Tanner Lectures on Human Values

۲. اوبرت کلارک تیر (۱۹۹۳-۱۹۰۴)، بنیانگذارِ این درس‌گفتارها، هدف از این درس‌گفتارها را چنین معرفی می‌کند.

متن است. درس گفتارِ اول ریشه‌های تاریخیِ نظریه‌های خواننده‌محورِ معاصر را می‌کاود و مخاطبِ خود را به دنیایِ باورهایِ هرمسی و گنوسی می‌برد. درس گفتارِ دوم نمونه‌هایی از «بیش تفسیر» متون را بررسی می‌کند. درس گفتارِ سوم بررسیِ برخی نقدها و تفسیرهایی است که منتقدانِ ادبی بر رمان‌های خودِ اکو نوشته‌اند. او با بررسیِ این نقدها و تفسیرها می‌کوشد ایده‌ی «قصد متن» را روشن‌تر و مستندتر پیش بگذارد. در حقیقت، هدفِ اکو از طرحِ ایده‌ی «قصد متن» جست‌وجویِ نوعی امکانِ سوم است (امکانِ سومی بینِ قصدِ مؤلف و قصدِ خواننده). مدّعیِ اکو این است که این امکانِ سوم مشکلاتِ و نقایصِ دو اصلِ رایج و مرسومِ «قصدِ مؤلف» و «قصدِ خواننده» را برطرف می‌کند. تمایزِ بینِ «مؤلفِ الگو/مؤلفِ تجربی» و «خواننده‌ی الگو/خواننده‌ی تجربی» تمایزهایِ مهمِ اکو در این درس گفتارها هستند که هدف از آن‌ها موردِ بررسیِ ایده‌ی «قصد متن» است. نتیجه‌گیریِ نهاییِ اکو این است که «متن» و «مؤلف» باید نقطه‌ی اتکای کنشِ خوانش، فهم و تفسیر باشد.

در موردِ اصطلاحِ «intention» تمایزی لازم است. در مباحثِ آگاهی، پدیدارشناسی و فلسفه‌ی ذهن، این اصطلاحاتِ «intention» و «intentionality» معادل‌هایِ «التفات»، «تعمین» و «کاشفیت» را پیشنهاد داده‌اند. چنان که در مقدمه‌ی ترجمه‌ی دیگری گفته‌ام، معادلِ «کاشفیت» از جهاتی معادلِ خوبی‌ست، اما از جهاتی دیگر هم مشکل‌ساز است. از همین رو، من هم در ترجمه‌ی این دو اصطلاح از همان معادل‌هایِ مرسومِ «قصد» و «قصدیت» استفاده می‌کنم. اما اصطلاحِ «intention» در قلمروِ مباحثِ هرمنوتیک و در بحث از «author's intention» هم به کار می‌رود و آن را گهگاه «نیت» (نیتِ مؤلف) ترجمه می‌کنند. اما به نظرم می‌رسد در این جا معادلِ «قصد»

بهتر از معادل «نیت» است، خصوصاً از این جهت که مباحث مربوط به آگاهی، فلسفه‌ی ذهن، و پدیدارشناسی از یک سو و مبحث هرمنوتیک از سوی دیگر با یکدیگر مرتبط اند و بنابراین، ترجمه‌ی واحد و یکدست اصطلاح «intention» به «قصد» برای انتقال معنا و انسجام بخشی به مسائل قلمروهای مختلف بهتر و مناسب‌تر است. از این گذشته، اومبرتو اکو در این درس گفتارها از ایده‌ی «intention of the text» یا «text's intention» سخن می‌گوید، و در این موارد، معادل «قصد» متن، مناسب‌تر از «نیت متن» است. بنا به این دلایل، در این کتاب برای «intention» از معادل «قصد» استفاده کرده‌ایم و برای «intend» از معادل «قصد کردن».

از درس «نارِ اکو» دو متن مکتوب در دست است، یکی متن موجود در وبلاگ «درس گفتارهای تتر در باب ارزش‌های انسانی»^۱ و دیگری متنی از این درس گفتار که در کتابی با عنوان تفسیر و بیش تفسیر منتشر شده است.^۲ از آن جا که متن سه درس گفتار اکو در کتاب تفسیر و بیش تفسیر به شکلی ویراسته منتشر شده است، این کتاب را مبنای ترجمه‌ی متن اکو قرار دادم. با این حال، در ترجمه، به متن موجود در وبلاگ «درس گفتارهای تتر در باب ارزش‌های انسانی» نیز رجوع کرده‌ام و هر جا متن موجود در وبلاگ عبارت یا جمله‌ای اضافی داشته است آن را هم در ترجمه آورده‌ام. پانویس‌های متن همگی از ترجمه و برای روشن تر کردن مباحث اکو هستند. همه‌ی عبارت‌های داخل [] نیز از مترجم است، مگر دو مورد که در آن‌ها اکو متنی لاتین و ایتالیایی را به انگلیسی ترجمه کرده و داخل [] آورده است. به این دو مورد در پانویس

۱. در آدرس اینترنتی زیر:

<https://tannerlectures.utah.edu/lecture-library.php>

2. Eco, Umberto. (1992). *Interpretation and Overinterpretation*. With Richard Rorty, Jonathan Culler and Christine Brooke-Rose. edited by Stefan Collini. Cambridge University Press. pp. 23-88.

اشاره شده است. یادداشت‌های اکو به آخر کتاب منتقل شده‌اند.

اکو در این درس گفتارها ایده‌های خود را با ایجاز و اختصار تمام مطرح می‌کند، ایده‌هایی که در آثار دیگری چون *نقش خواننده و حدود تفسیر* با تفصیل بیش‌تری مطرح کرده است. با این حال، علی‌رغم ایجاز و اختصار گفتار اکو، گمان می‌کنم این نوشتار مختصر بتواند به فهم بیشتر مباحث هرمنوتیکی و تفسیر متنی یاری رساند. امیدوارم اگر مجال‌ی باقی باشد، انشاءالله در آینده آثار دیگری در شاخه‌ی هرمنوتیک متون مطرح کنم، آثاری که سرشت و ساختار نظام‌مندتر و گسترده‌تری داشته نظر بر این متن را در تمامیت اجزای اش (منطق متون، معرفت‌شناسی متون، و ... بداد آبیعه/هستی‌شناسی متون) مطرح کرده باشند.